

ПРАВА ДИТИНИ

Основні права дитини закріплені в таких міжнародно-правових документах, як Декларація прав дитини 1959 р. та Конвенції про права дитини 1989 р.

Україна на реалізацію положень Декларації прийняла ряд нормативно-правових актів, в тому числі деякі положення Сімейного кодексу України, Закон України «Про охорону дитинства» та інші.

Конвенція про права дитини (КПД) отримала найбільш широке міжнародне визнання серед усіх документів з прав людини, її ратифікували всі країни світу, за виключенням двох. Конвенція поєднує в одному документі весь спектр прав людини, що мають відношення до дітей — громадянських, політичних, економічних, соціальних і культурних прав. Конвенція була прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1989 року і набрала чинності у вересні 1990 року.

У Конвенції викладені права людини, якими володіє кожна дитина у віці до 18 років і які необхідно поважати і захищати.

Стислий виклад:

Стаття 1

Дитиною є «кожна людська істота до досягнення 18-річного віку», якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше.

Стаття 2

Всі права, передбачені цією Конвенцією, за кожною дитиною забезпечуються без будь-якої дискримінації.

Стаття 3

В усіх діях щодо дітей першочергова увага приділяється якнайкращому забезпеченню інтересів дитини.

Стаття 5

Держава поважає відповідальність, права і обов'язки батьків чи членів розширеної сім'ї.

Стаття 6

Кожна дитина має невід'ємне право на життя.

Стаття 7

Дитина має право на ім'я і набуття громадянства, а також право знати своїх батьків і право на їх піклування.

Стаття 8

Дитина має право на збереження своєї індивідуальності і громадянства.

Стаття 9

Дитина має право не розлучатися з батьками, за винятком випадків, коли компетентні органи визначають відповідно до застосовуваного закону і процедур, що таке розлучення необхідне в якнайкращих інтересах дитини.

Стаття 12

Дитина має право вільно висловлювати власні погляди з усіх питань, що торкаються дитини, причому поглядам дитини приділяється належна увага.

Стаття 13

Дитина має право вільно висловлювати свої думки; це право включає свободу шукати, одержувати і передавати інформацію та ідеї будь-якого роду.

Стаття 14

Повинно поважатися право дитини на свободу думки, совісті та релігії.

Стаття 15

Дитина має право на свободу асоціацій і мирних зборів.

Стаття 16

Жодна дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в здійснення її права на особисте і сімейне життя, недоторканність житла, таємницю кореспонденції або незаконного посягання на її честь і гідність.

Стаття 17

Держава забезпечує право дитини на доступ до інформації із національних та міжнародних джерел.

Стаття 18

Батьки несуть основну відповідальність за виховання і розвиток дитини.

Стаття 19

Держава вживає всіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поведження та експлуатації.

Стаття 24

Дитина має право на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я з приділенням першочергової уваги розвитку первинної медико-санітарної допомоги.

Стаття 26

Дитина має право користуватися благами соціального забезпечення.

Стаття 27

Дитина має право на рівень життя, необхідний для фізичного, розумового, духовного, морального і соціального розвитку.

Стаття 28

Дитина має право на освіту. Держава вводить обов'язкову, доступну і безплатну початкову освіту, сприяє розвитку різних форм середньої освіти, забезпечує її доступність для всіх дітей. Шкільна дисципліна забезпечується методами, що ґрунтуються на повазі до людської гідності дитини. Освіта має бути спрямована на: розвиток особи, талантів, здібностей дитини, на виховання поваги до прав людини та основних свобод, на підготовку дитини до свідомого життя у вільному суспільстві в дусі миру, дружби, розуміння, толерантності і рівноправності, на виховання поваги до навколишньої природи.

Стаття 30

Дитина має право користуватися своєю культурою.

Стаття 31

Дитина має право на відпочинок і дозвілля, право брати участь в іграх та вільно брати участь у культурному житті та займатися мистецтвом.

Стаття 32

Дитина має право на захист від економічної експлуатації та від виконання будь-якої роботи, яка може завдати шкоди її життю та розвитку.

Стаття 33

Дитина повинна бути захищена від незаконного зловживання наркотичними засобами.

Стаття 34

Держава зобов'язана захищати дитину від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуальних розбещень; від використання дитини з метою експлуатації у проституції або в іншій незаконній сексуальній практиці, у порнографії та порнографічних матеріалах.

Стаття 38

Держава зобов'язана вживати всіх можливих заходів з метою забезпечення захисту дітей, яких торкається збройний конфлікт, та догляду за ними.

Стаття 40

Кожній дитині, яку звинувачують у порушенні законодавства або у злочині, гарантується презумпція невинності, поки її вина не буде доведена, одержання правової допомоги при підготовці та здійсненні свого захисту, свобода від примусу щодо давання свідчень чи визнання вини, повна повага її особистого життя, а також поведження з урахуванням її віку, обставин і добробуту. Ні смертна кара, ні довічне тюремне ув'язнення, які не передбачають

можливості звільнення, не призначаються за злочини, вчинені особами, молодшими 18 років.

Повний текст Конвенції і Факультативних Протоколів можна подивитися і завантажити з багатьох сайтів в Інтернеті, таких як сайт ЮНІСЕФа (www.unicef.org/crc)